

УДК 377.35:005-055.2(73:(71)

О. В. Джус,

кандидат педагогічних наук, доцент, докторант

(ДВНЗ "Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника", м. Івано-Франківськ)

dzhus1@ukr.net

ORCID: 0000-0001-6337-0429

ПРОБЛЕМИ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ І ВИХОВАННЯ ДІВЧАТ У ЗМІСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕРШИХ НА АМЕРИКАНСЬКОМУ КОНТИНЕНТІ УКРАЇНСЬКИХ ЖІНОЧИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

У статті розкриваються особливості становлення і розвитку перших українських жіночих організацій як важливого чинника професійної підготовки й виховання дівчат у державах масового осідку українців-емігрантів (США, Канада) наприкінці XIX – на початку XX ст. Акцентується на ролі релігійних і світських жіночих об'єднань у збереженні національної ідентичності, моральній опіці й матеріальній підтримці дівчат-українок, їхній професійній орієнтації та "входженні" у чужокультурний простір.

Ключові слова: українці-емігранти, Канада, США, жіночий рух, громадська діяльність, професійна підготовка, фахові курси, школи домашнього господарства, бурси-інститути, виховання дівчат.

Вступ. Важливе місце в національному культурно-освітньому поступі української діаспори у США й Канаді посідає організована діяльність жінок, які вже на початку вимушеного переселення українців становили третину від усієї української еміграції. Винісши із рідного краю "...гарт, здібність і охоту до праці", вони серед чужих обставин і умов на рівні з чоловіками причинилися до утвердження матеріальної самоспроможності своїх родин, збереження і примноження національних культурних цінностей, були тим чинником, який протиставився винародовленню покоління українців, народжених за межами материкової України [1: 6–7].

Історіографію українського жіночого руху на американському континенті започатковують публікації в рідномовних періодичних виданнях початку XX ст. та в ювілейних збірниках українських громадських організацій у діаспорі міжвоєнного періоду. У другій половині XX ст. виходять друком окремі наукові розвідки, в яких окреслюються обсяги праці організованого українського жіноцтва Канади і США (Л. Бурчинська, О. Кисілевська, Н. Когуська, І. Книш, І. Павликовська). Проте ні в них, ні в сучасних наукових працях дослідників жіночого руху, історії освіти й національної культури в українському зарубіжжі (М. Богачевська-Хом'як, Г. Карась, І. Руснак) окремо не аналізуються проблеми фахового вишколу українок-емігранток, що зумовлює мету цієї статті: розкрити особливості й організаційні форми професійного становлення жіночої молоді у контексті розвитку українського жіночого руху в Сполучених Штатах Америки й Канаді.

Дані наукового пошуку засвідчують, що перші прояви організованої діяльності "заокеанських" українок припадають на кінець XIX – початок XX ст. Зокрема у США вони пов'язані з намаганням представниць першої хвилі української заробітчанської еміграції організувати в 1897 р. "допомогове" Товариство ("сестринство" імені св. Ольги у Джерсі-Сіті (штат Нова Джорджія), яке мало на меті матеріально й морально підтримувати своїх членів у разі нещастя, хвороб, смерті їхніх близьких тощо. Показово, що про цю подію в розділі "Хроніка" того ж року повідомила своїх читачів редакція львівського ілюстрованого літературно-наукового письма для родин "Зоря" (річник 18, с. 200). Ініціатором створення цього товариства був виходець із Галичини греко-католицький священник і громадський діяч І. Ардан. Уже в 1899 р. воно згуртувало 230 членкинь, мало свої філії у Брукліні, Блумфінді, Нью-Йорку. У перші десятиліття XX ст. подібні сестринства поставали за почином українських парохів і при інших церквах: спочатку зі "скромними завданнями" прикрашування церкви, а згодом – з харитативною й освітньою працею, зокрема щодо опіки над парафіяльними школами [2: 97].

Оскільки українських жінок з освітою у першій хвилі еміграції було дуже мало, то їхній рух на полі громадської діяльності "був несмілий, боязкий, без ясно витиченого шляху, але з глибоким відчуттям відповідальності за долю українського народу" [3: 21]. У цій роботі жінки-українки у США опиралися насамперед на підтримку Руського (із 1914 р. – Українського) Народного Союзу (УНСоюзу) – найстаршої та наймасовішої "братсько-забезпеченої" організації, заснованої наприкінці XIX ст. у Нью-Йорку. Зокрема на річному засіданні його Головного уряду в 1899 р. значилася доповідь про жіночі організації та їхнє значення в суспільному житті, наголошувалося на потребі участі жінок у діяльності УНСоюзу [4: 200].

"Світанок" українського жіночого руху в Канаді сягає 1909 – 1910 рр., коли в Монреалі постав т. зв. "Дівочий союз" "клубного" характеру. Його члени "...сходилися... шукаючи рідного українського середовища в широкому морі великоміського життя" [2: 131]. Початкові спроби "кинути промінь світла" в життя українок у Канаді пов'язані із заснуванням першої самостійної організації – Українського жіночого просвітнього товариства, створеного в грудні 1916 р. у тодішній столиці канадійського українства місті Вінніпегу. Першу його управу очолила Марія Боянівська. Програма новоствореного

товариства базувалася на загальній, а не партикулярній платформі, спрямовувалася на об'єднання всіх українських жінок і поширення жіночого руху на всі місця осідку українців [2: 129–130].

Визначальний вплив на активізацію корпоративної громадської діяльності жінок-українок у найбільших державах американського континенту мав розвиток жіночого руху на рідних теренах, зокрема в Галичині. Про це регулярно інформувала одна з найстаріших українських газет у США "Свобода", заснована 15 вересня 1893 р. в Джерсі-Сіті греко-католицькими священиками – уродженцями Галичини Г. Грушкою (перший її редактор) і Н. Дмитрівим та Лемківщини – І. Констанкевичем (редактори у 1895–1897 рр.). До появи української преси в Канаді й Бразилії ця газета обслуговувала інтереси іммігрантів-українців і в цих державах, була й залишається одним із важливих чинників утвердження їхньої національної свідомості. У різний час дописувачами "Свободи" були І. Франко, М. Павлик, В. Гнатюк, Б. Лепкий, М. Лозинський, І. Кедрин-Рудницький, Б. Кравців та ін. [5: 18].

Саме на сторінках "Свободи" 26 травня 1904 р. з'явилося повідомлення про будителів українського жіночого руху Ганну Барвінок й Олену Пчілку, його організаторів Наталію Кобринську і Євгенію Ярошинську та були вміщені їхні світлини. Водночас газета опублікувала звернення двох останніх до українських жінок в Америці. Так, звертаючись до "посестер", які покинули батьківщину задля "кусника хліба", Н. Кобринська розкрила в ньому мету й завдання першої української громадської жіночої організації – заснованою нею в 1884 р. у м. Станиславові (теперішньому Івано-Франківську) Товариства руських жінок (згодом – Товариство українських жінок). Їхня суть зводилася до обстоювання потреби освіти жінок-українок, допуску їх до вищої освіти, до участі в розбудові українських інституцій дошкільного виховання, щоб "...дати полекшу зарібним жінкам і не допускати до винародовлення Русинів у самім корени", – проблем, близьких українським "зарібницям" і на американському континенті. Заразом вона окреслила початкові завдання їхньої діяльності за межами України: не забувати про свій рідний край та "полишені там сестри"; розвивати традиційний жіночий промисел; засновувати жіночі товариства "промислової допомоги" для створення ринку збуту ручних виробів українських жінок [6: 4].

Соратниця Н. Кобринської по перших кроках українського жіночого руху на материкових українських землях буковинська письменниця й народна вчителька Є. Ярошинська у зверненні "До руських жінок в Америці" наголосила на великій місії матері-українки як першої вчительки й виховательки своїх дітей на "...славу своему народови". Серед основних умов реалізації цього завдання вона, як і Н. Кобринська, визначила освіту жінки й турботу про виховання дітей. Водночас Є. Ярошинська вказала на потребу працювати над найдорожчим скарбом кожної людини – "народністю" наймолодшого українського покоління – шляхом прищеплення шанобливого ставлення і збереження рідної мови, історії, "...сильної віри в невичерпні можливості рідного народу..." [6: 5].

Таким чином, найвідоміші жіночі діячки українських етнічних теренів уже на початку ХХ ст. прагнули зорієнтувати українок американського континенту на вирішення просвітницько-педагогічних завдань, важливих для всього тогочасного українського суспільства.

Реальний і практичний "зазив" Н. Кобринської та "патріотичні апелі" Є. Ярошинської виявилися підставою для звернення до американських українок члена Українського Народного Союзу Анни Курило про заснування окремої жіночої організації, вміщене 2 лютого 1905 р. в газеті "Свобода" [2: 103]. Результатом дискусії на її сторінках з приводу порушених А. Курило проблем стало проведення 4 червня 1905 р. першого за межами України українського жіночого віча в Нью-Йорку, число "привних" на якому становило 150 осіб, із них половина – чоловіки [7: 3]. (Для порівняння: перше віче жінок-українок на українських землях відбулося 1 вересня 1891 р. з ініціативи Н. Кобринської у галицькому повітовому місті Стрию за участю 34 осіб).

Нью-Йоркське віче 1905 р. обговорило питання про створення окремої організації жінок-українок у США (довідь А. Курило), актуалізувало проблему виховання дівочої молоді ("реферат" Б. Стеткевич). Проект статуту жіночої організації окреслила Г. Констанкевич. Головуюча на вічі Е. Струтинська закликала його учасниць перейняти від вільних народів Америки насамперед їхню освіченість, яку вона розглядала як підґрунтя для виховання дітей українців-емігрантів на свідомих членів нової спільноти. Віче також закликала все українське жіноцтво в Америці до більшої єдності і згоди без огляду на релігійні й партійні переконання, тобто засвідчило про соборницький характер діяльності [8: 2].

Ухвали першого українського жіночого віча на американському континенті підтверджують просвітницько-педагогічні й опікунсько-виховні орієнтири емігранток з України. Освітня акція його учасниць передбачала заснування курсів "для науки читання й писання", турботу про моральне і духовне виховання дівчат і жінок, оскільки вже тоді частими були випадки "запродавання їх до публічних домів" [9: 2].

У контексті нашого дослідження важливою проблемою, порушеною на вічі 1905 р., виявилось ініціювання заснування "Дому для українських дівчат" – своєрідної бурси-інтернату, аналогічного до тих, які з кінця ХІХ – початку ХХ ст. вже діяли на материкових українських землях, зокрема в Перемишлі і Станиславові (відкрита Товариством українських жінок) та у Львові (постала завдяки

діяльності місцевого Товариства (сестринства) ім. св. Ольги). Не випадково жіноче віче в Нью-Йорку визнало за необхідне для керівництва "Домом для українських дівчат" "спровадити фахову учительку зь краю", тобто з Галичини [9: 2]. Метою Дому мало бути спільне проживання, харчування і навчання дівчат, допомога і порада у їхніх особистих і фахових потребах. Зазначимо, що першою українською інституцією цього типу у США вважається бурса-інтернат для хлопців віком від 10 років, відкрита у Нью-Йорку восени 1904 р. як науково-виховний інститут під покровом св. Миколая. Вона мала на меті виховати підлітків "...на людей науки і праці... щирих патріотів українських, котрі опісля мають служити і працювати для свого народу та для слави Божої". На початку функціонування тут під опікою настоятеля о. П. Тимкевича перебувало 14 хлопців, які "побирали науку" в публічних американських школах, а в бурсі вивчали релігію, українські читання, письмо, історію, географію, літературу, церковний спів і музику [4: 33].

Організована праця жінок у галузі фахової підготовки й виховання дівчат-українок у США (як і перші організаційні спроби загалом) була пов'язана із загальним станом національного життя українців і здійснювалася в руслі просвітницько-педагогічної діяльності УНСоюзу. Одне з важливих місць у ній з початку ХХ ст. посіла курсова підготовка. Серед курсів, призначених для хлопців і дівчат, пропонувалися етнографічні, книго- і діловодства, "краснописи" й написання листів, історії США, риторики тощо [10: 1].

За аналогією до фахової підготовки дівчат-селянок у Галичині кінця ХІХ – початку ХХ ст. українським жіночим організаціям американського континенту рекомендувалося засновувати окремі курси для дівчат від 16-річного віку з ведення найпростіших і найпотрібніших рахунків, годування й плекання немовлят, гігієни жінки й дитини, "науки" куховарства, прання, шиття, догляду худоби, організації молочного господарства, консервування, "печіння" тощо [11: 4].

Помітний поступ у цій роботі пов'язаний із діяльністю "Просвітної комісії", заснованої при УНСоюзі, секретарем якої стала Емілія Струтинська. Представницею цієї комісії "на Західну Україну" була обрана Олена Кисілевська – наймолодший член першого складу вже згаданого українського жіночого товариства у Станиславові, організатор і редактор популярних жіночих періодичних видань у Галичині, зокрема "Наше діло" (додаток до газети "Діло", Львів, 1912), "Жіноча доля" та її альманахи (Коломия, 1925–1939).

Під впливом просвітницької діяльності УНСоюзу в осередку уваги незначної частини освіченого українського жіноцтва у США й Канаді уже в перші десятиліття ХХ ст. опиняється питання про забезпечення більш високого вияву жіночої ініціативи у громадській праці, зокрема в розбудові елементарного й "високого" рідномовного шкільництва та розвитку мережі жіночих організацій. Ця праця уможливила вихід дівчат за межі турботи лише про власне матеріальне забезпечення, домашнє господарство і догляд за дітьми.

Важливим центром високої фахової освіти української еміграційної молоді з 1916 р. стає православна виховна установа в місті Саскатуні (Канада) – Інститут (спочатку бурса) ім. П. Могили. На початковому етапі його діяльності дівчата зосереджувалися в основному на опануванні учительського фаху. Водночас їхнє виховання в Інституті "...вело до того, щоби вертати між свій нарід, в свої околиці і дати провід загальний, а з окрема жінкам". Як результат, із початку 1920-х рр. випускниці Інституту стали організаторами українських жіночих товариств із чітко окресленою національно-виховною спрямованістю мети й змісту роботи [12: 48].

Велику роль у культурно-освітньому поступі "американсько-українського" жіноцтва періоду другої, здебільшого політичної, хвилі еміграції відіграли його опосередковані й безпосередні контакти із "Союзом українок" Галичини (реформований із львівської "Жіночої громади" у 1917 р. – році відродження української незалежної держави), Українською Національною Жіночою Радою в Празі під управою С. Русової та з редакцією часопису "Жіноча Доля" в Коломиї, редагованою О. Кисілевською. Ці контакти стали важливим підґрунтям для формування "Союзів українок" у США й Канаді, які започаткували новий етап у розвитку жіночого руху на американському континенті.

Так, витоки "Союзу українок" Америки (СУА) сягають травня 1925 р. і пов'язані з ініціативою делегатки Конгресу Міжнародної Ради Жінок у Вашингтоні, учасницею скликаного після нього віча жінок-українок у Нью-Йорку Г. Чикаленко-Келлер, яка "піддала" на ньому думку про заснування такого жіночого товариства. Першою головою СУА була обрана Юлія Шустакевич, секретарем – Олена Лотоцька, одна з провідних діячок українського жіночого руху у США в 1920-х – 1950-х рр. Розпочавши діяльність із 5 відділів, СУА впродовж першого чверть століття праці зріс до 63 відділів із 5000 членок, реформувався в "поважну" організацію, яка й сьогодні відіграє суттєву роль у загальноукраїнському житті США. Діяльність новоствореного товариства розгорталася у напрямках, започаткованих жінками на початку ХХ ст.: розбудження і плекання національної свідомості українок, їхнього "прив'язання" до рідної церкви, мови, любові до рідного краю, водночас – привчання "...бути добрими, чесними й морально вартісними громадянами" США [3: 181].

"Союз Українок" Канади став вислідом першого жіночого з'їзду в Саскатуні у 1926 р., скликаного студентками і випускницями Інституту ім. П. Могили. Його провідною діячкою в цей час була Савелія Стечишин, під керівництвом якої канадійське організоване жіноцтво поступово набувало "ідейного напрямку" [12: 49]. Цей напрям особливо чітко простежується в діяльності заснованої в 1930 р. Організації Українок Канади (ОУК), патроном якої її члени обрали героїчну галичанку, члена "Союзу українок" у Львові Ольгу Басараб, замордовану в польській в'язниці у лютому 1924 р. ОУК ім. Ольги Басараб сформувалася з чинних гуртків при Українській Стрілецькій Громаді у Вінніпегу, членами якої були політичні емігранти – колишні вояки армії Української Народної Республіки й Української Галицької Армії, а з 1934 р. стала автономною організацією в системі Українського Національного Об'єднання в Канаді. Серед перших активних діячок цього жіночого товариства були А. Грещук-Павличенко, С. Савчук, Є. Ситник [13: 139].

Серед головних завдань новостворених жіночих товариств (як і галицьких "союзянок") було збереження "душі" української дитини, формування національних "почувань" української молоді. Через те у програмах їхньої праці одне з центральних місць посідали підтримка всіх організацій і установ, причетних до виховання дітей і молоді, опіка над українськими школами, увага до навчання української мови й українознавства. Зокрема план роботи відділів "Союзу українок" Канади на 1929 р. серед заходів, спрямованих на формування національної свідомості жінок, визначив читання українських книжок, статей часописів, насамперед з "Українського голосу", у якому канадійські "союзянки" мали свій відділ; передплату коломийської "Жіночої долі"; організацію історичних викладів; щопіврічних диспутів з актуальних суспільно-політичних проблем; збереження чистоти рідної мови у кожному українському домі; пошанування пам'яті Т. Шевченка, І. Франка, героїв національно-визвольних змагань, організацію свят Матері, українських книжки та пісні [13: 50].

Подібно до ріднокрасвого "Союзу українок" у Львові, жіночі організації США й Канади приділяли увагу фаховій підготовці дівчат, передовсім їхньому ознайомленню з "домашньою культурою" та спонуканню до її підтримки; привчання до рукоділля, зокрема вишивання; влаштуванню щорічних локальних виставок жіночих ручних робіт; зацікавленню "чужинців" культурним багатством українського народу тощо.

Новий напрям цієї діяльності жіночим організаціям американського континенту надали Український жіночий конгрес (УЖК) 1934 року в Станиславові, присвячений 50-літтю жіночого руху на рідних землях, і входження "Союзів українок" США й Канади до Всесвітнього Союзу Українок, остаточно організаційно оформленого у Львові в 1937 р. за почесного головування Софії Русової та "робочого" – Мілени Рудницької.

Зокрема резолюції УЖК містили окремий розділ під назвою "Фахова жіноча освіта". Надаючи великого значення та ролі жінки в господарському житті, Конгрес визнав за необхідне, щоб українська жіноча молодь набувала фахову освіту і спрямовувала свою професійну підготовку на здобуття технічно-господарських знань у технічно-господарських школах і то "...в першу чергу в ...своїх, національних, які єдино можуть пристосувати навчання до українських потреб і умов...". Особливу увагу УЖК звернув на розширення мережі шкіл т. зв. родинних і домашнього господарства та закладів із підготовки вчительок для роботи в них. Для доповнення фахової освіти дівчат резолюції УЖК передбачали "...улагодження коротко-речинцевих спеціальних курсів та видання популярної лектури в українській мові" [14: 15].

В основу вибору майбутнього фаху УЖК поставив індивідуальні здібності й нахили дівчат, а також зв'язок із можливостями його застосування на практиці. Для цього слід розширювати мережу "фахових порадень", тобто профорієнтаційних центрів; підтримувати можливості "заробітково чинної жіночої молоді" шляхом розбудови нових українських верстатів праці (майстерень); у добу економічної кризи розвивати жіночі кооперативи, створювати кооперативні секції при жіночих організаціях і готувати дівчат до участі в їх діяльності [14: 16].

Висновки. Формуючись у єдиному руслі релігійно-громадського культурно-освітнього поступу української еміграції, у тісній взаємодії з жіночим рухом на рідних, передовсім західноукраїнських землях, організована діяльність жінок-українок на американському континенті кінця XIX – перших десятиліть XX ст. позначена висхідним характером розвитку, превалюванням у ній національно-освідомляючого компонента, прагненням протидіяти денационалізуючим впливам на дітей і молодь. Водночас змінені умови життєдіяльності змушували жіночі товариства зосереджуватися на праці для нової батьківщини та проблемах пристосування молодого покоління до суспільних норм, способів господарювання і традицій "вільного світу". Як наслідок, у меті, завданнях, змісті їхньої роботи помітне місце посідала підготовка дівчат як до тих форм професійної діяльності, які українська жінка винесла з материкової України (ведення домашнього господарства, народні ремесла, жіночі ручні роботи, виховання дітей, учителювання, опіка над обездоленими), так і до продиктованих економічною та соціально-культурною ситуацією на теренах нового місця осідку українців-емігрантів (курси іноземних мов і найбільш затребуваних у промисловості й сільському господарстві США і Канади робітничих професій; бурси й інститути з опанування "чужих" знань як підґрунтя для здобуття вищої фахової освіти

і засвоєння навичок громадсько-політичної діяльності та правил співжиття в полікультурному оточенні тощо). Накопичений досвід виявився підставою для поглиблення й урізноманітнення змісту цієї роботи у другій половині ХХ ст., залишається вартим уваги представниць новітньої української еміграції кінця ХХ – початку ХХІ ст.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Роль української жінки в еміграції // Український емігрант. – 1929. – Ч. 2. – С. 6–7.
2. Книш І. Відгуки часу: вибрані нариси, статті, спогади, матеріали / І. Книш. – Вінніпег : Накладом авторки, 1972. – 404 с.
3. Українське жіноцтво Дітройту. Ювілейне видання з нагоди 70-ліття українського жіночого руху та 35-ліття громадської праці жіноцтва Дітройту / [за ред. Л. Бурачинської]. – Дітройт, Миш. : Накладом Злучених жіночих організацій Дітройту, 1955. – 248 с.
4. Пропам'ятна книга. Видана з нагоди сороклітнього ювілею Українського Народного Союзу / Зредавував д-р Л. Мишуга. – Джерзі Сіті, Нью Джерзі : Накладом Українського Народного Союзу, 1936. – 752 с.
5. Ювілейний альманах "Свободи": 1893 – 1953 // Зредавували Л. Мишуга і А. Драган: Видання Українського Народного Союзу. – Джерсі-Сіті, 1954. – 248 с.
6. Краєві Русини Заморським Братам // Свобода. – 1904. – Ч. 21. – С. 2–6.
7. Руське Жіноче Віче // Свобода. – 1905. – Ч. 23. – С. 3.
8. З Жіночого Віча // Свобода. – 1905. – Ч. 26. – С. 2.
9. З Жіночого Віча. Ухвали, які zostали прийняті на Вічу // Свобода. – 1905. – Ч. 24. – С. 2.
10. Наука – се сила // Свобода. – 1904. – Ч. 22. – С. 1.
11. І. В. Культурне піднесення сільського жіноцтва / В. І. // Свобода. – 1924. – Ч. 103. – С. 4.
12. Стечишин С. Жіночий рух в Канаді / С. Стечишин // Наша Книга. Альманах "Жіночої Долі" з додатком календаря на рік 1929. – Коломия, 1928. – С. 46–54.
13. На службі рідного народу. Ювілейний збірник Організації Українок Канади ім. Ольги Басараб у 25-річчя від заснування (1930 – 1955) / За ред. І. Книш. – Вінніпег : Видання Організації Українок Канади ім. Ольги Басараб, 1955. – 500 с.
14. Резолюції Українського Жіночого Конгресу. Станіславів, 23–27 червня 1934 р. – Львів : Накладом Союзу Українок, 1934. – 20 с.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Rol' ukrains'koi zhinky v emigratsii [Role of Ukrainian Woman in Emigration] // Ukrainskyi emigrant [Ukrainian Emigrant]. – 1929. – Ch. 2. – S. 6–7.
2. Knysh I. Vidhuky chasu : vybrani narysy, statii, spohady, materialy [Time Voice : Selection of Stories, Articles, Memories, Materials] / I. Knysh. – Winnipeg : Nakladom avtoroky, 1972. – 404 s.
3. Ukrains'ke zhinotstvo Ditroitu. Yuvileine vydannia z nahody 70-littia ukrains'koho zhinochoho rukhu ta 35-littia hromads'koi pratsi zhinotstva Ditroitu [Ukrainian Women's Detroit. Anniversary Edition on the Occasion of the 70th Anniversary of the Ukrainian Women's Movement and the 35th Anniversary of the Civil Work of Women's Detroit] / [Za red. L. Burachynskoi]. – Detroit, Mysh. : Nakladom Zluchenykh zhinochykh orahinzatsii Ditroitu, 1955. – 248 s.
4. Propamiatna knyha. Vydana z nahody soroklitnoho yuvyleiu Urains'koho Narodnoho Soiuzu [Memorable book. Issued on the Occasion of the Centennial Anniversary of the U.S. People's Union] / Zredahuval d-r L. Myshuha. – Dzherzi Syti, Niu Dzherzi: Nakladom Ukrains'koho Narodnoho Soiuzu, 1936. – 752 s.
5. Yuvileinyi almanakh "Svobody" [Jubilee Almanac of "Liberty"]: 1893 – 1953 // Zredahuvaly L. Myshuha i A. Drahan: Vydannia Ukrains'koho Narodnoho Soiuzu.–Dzhersi-Siti., 1954. – 248 s.
6. Kraievi Rusyny Zamors'kym Bratam [Terrestrial Rusyns to the Overseas Brothers] // Svoboda [Freedom]. – 1904. – Ch. 21. – S. 2–6.
7. Rus'ke Zhinoche Viche [Rusyn Women's Age] // Svoboda [Freedom]. – 1905. – Ch. 23. – S. 3.
8. Z Zhinochoho Vicha [From Women's Age] // Svoboda. [Freedom]. – 1905. – Ch. 26. – S. 2.
9. Z Zhinochoho Vicha. Ukhvaly, yaki zostaly pryniaty na Vichu [From Women's Eve. Decisions Passed to Vich] // Svoboda. [Freedom]. – 1905. – Ch. 26. – S. 2.
10. Nauka – se syla [Knowledge is Power] // Svoboda. [Freedom]. – 1904. – Ch. 22. – S. 1.
11. I. V. Kul'turne pidnesennia sil'skoho zhinotstva [Cultural Elevation of Rural Women] / V. I. // Svoboda. [Freedom] – 1924. – Ch. 103. – S. 4.
12. Stechyshyn S. Zhinochy rukh v Kanadi [Women's Movement in Canada] / S. Stechyshyn // Nasha Knyha. Almanakh "Zhinochoi Doli" z dodatkom kaliendaria na rik 1929 [Our Book. The Almanac of Woman's Fate with the Application of Calender in the Year 1929]. – Kolomyia, 1928. – S. 46–54.
13. Na sluzhbi ridnoho narodu. Yuvileinyi zbirnyk Orhanizatsii Ukrainok Kanady im. Olhy Basarab u 25-richchia vid zaisnuvannia (1930 – 1955) [At the Service of the Native People. Anniversary Collection of the Ukrainian Women's Organization of Canada Olga Basarab at the 25th Anniversary of Existence (1930 – 1955)] / Za red. I. Knysh. – Vinnipeg: Vydannia Orhanizatsii Ukrainok Kanady im. Olhy Basarab, 1955. – 500 s.
14. Rezoliutsii Ukrains'koho Zhinochoho Khnesu. Stanislaviv, 23-27 chervnia 1934 r. [Resolutions of the Ukrainian Women's Congress. Stanislaviv, June 23-27, 1934]. – Lviv : Nakladom Soiuzu Ukrainok, 1934. – Lviv : The Union of Ukrainian Women]. – 20 s.

Джус О. В. Проблемы профессиональной подготовки и воспитания девушек в содержании деятельности первых на американском континенте украинских женских организаций.

В статье раскрываются особенности становления и развития первых украинских женских организаций как важного фактора профессиональной подготовки и воспитания девушек в странах массового поселения украинцев-эмигрантов (США, Канада) в конце XIX – начале XX в. Акцентируется на роли религиозных и светских женских объединений в сохранении национальной идентичности, моральной опеке и материальной поддержке девушек-украинок, их профессиональной ориентации и "вхождении" в инокультурное пространство.

Ключевые слова: украинцы-эмигранты, Канада, США, женское движение, общественная деятельность, профессиональная подготовка, профессиональные курсы, школы домашнего хозяйства, бursы-институты, воспитание девушек.

Dzhus O. V. Problems of Professional Education and Training of Girls in the Content of Performance of the First Ukrainian Women's Organizations on the American Continent.

The article illustrates the important place of women's organizations in the cultural and educational progress of the Ukrainian diaspora on the American continent. The research literature and publications in the press of the early twentieth century were analyzed; the festive publications of Ukrainian public organizations of the interwar period and science-based literature were studied and showed the results of women's activities within associations in Canada and the United States. Chronological, theoretical analysis of detected materials, comparison and generalization of data were used as methods of the research to the article. The peculiarities of formation and development of the first Ukrainian women's organizations in the USA and Canada are revealed. The article highlights the role in preserving national identity, moral welfare, finance support of Ukrainian girls, their professional orientation and "entry" into foreign-cultural space. It was found that the activities of women in the United States on the American continent were marked by the ascending nature of development, the desire to counteract the denationalizing effects on children and young people, as a result of the formation of a religious and public cultural and educational life of Ukrainian emigration in close co-operation with the women's movement in their native lands. At the same time, new conditions of life forced women's societies to focus on the problems of adapting the younger generation to social norms, ways of managing and traditions of the "free world". As a result, women's work occupied a prominent place to prepare girls for new forms of professional activities that a Ukrainian woman carried out from mainland Ukraine (household maintenance, folk crafts, handicraft, childcare, education), and dictated by the economic and social-cultural situation in the places of new residence of Ukrainian-immigrants (foreign language courses are the most demanded in the USA and Canada for educational establishments and institutes for mastering "foreign" knowledge as a basis of obtaining higher education, second higher education and learning skills of socio-political activities, rules of coexistence in a multicultural environment, etc.).

Key words: Ukrainian emigrants, Canada, the USA, women's movement, public activity, vocational training, professional courses, household schools, bourses-institutes, girls' upbringing.